

Vijftien kilometer ten Noorden van Schiermonnikoog dobert op de Noordzee de Castor, het vaartuig van het Loodswezen in Delfzijl. Een drijvend wachtlokaal voor loodsen. Nadat ze een schip vanuit Delfzijl naar de Noordzee hebben

gebracht, worden de loodsen met een jol van boord gehaald en naar de Castor gebracht, wachtend op een volgend schip, dat met behulp van een loods richting Delfzijl vaart.

Het werk van een zeeloods speelt zich vaak 's nachts af. Geen verveling, tussendoor wat slapen en verder.....

Loods Cees Baalbergen trimt op het achterdek van de Castor. „Hier is de lucht nog schoon“.

Schepen tellen op zee

„Klauter je 's nachts aan boord van een schip, dan loop je meteen door naar de brug. Daar is het vaak behoorlijk donker in verband met de navigatie. Je geeft de roerganger aanwijzingen. Wordt het een beetje licht, dan blijkt ineens dat er een vrouw aan het roer staat. Nu begin je het wat gewoner te vinden, maar in het begin keek ik wel even raar op. Zoveel praat je eigenlijk niet met de mensen aan boord van een vreemd schip. Kom je een bekende tegen, dan ligt het anders. Maar waar moet je met een Rus over praten?“, zegt loods Peter Richters.

We zitten in het loodsverblijf aan boord van de Castor, een vaartuig van het loodswezen in Delfzijl. We dobberen rond op de op dat moment nog kalme Noordzee ongeveer vijftien kilometer ten noorden van Schiermonnikoog. Om ons heen niets dan water, boordlichten van de Duitse loodsboot en knipperende gasboeien.

„Ik ben me lam geschrokken. De loodsjol bracht mij op een nacht naar een kleine Duitse kustvaarder die naar Delfzijl moest. Ik klim de touwladder op en zie een schaduw over de reling hangen. Ik dacht dat is een matroos die me opwacht en zeg netjes „goedemorgen“. Ben ik bijna boven, blijkt het een Sint Bernhardhond te zijn met z'n poten over de reling. Van schrik donderde ik bijna in het water. Ja jongen, je beleeft soms rare dingen.“ Peter Richters neemt een slok koffie en staart naar de televisie.

Kruispost

„De Panamees“. Zo noemen ze de Castor bij het loodswezen. Het is een reserveschip, dat maar enkele dagen per maand dienst doet. De loodsboot Capella, die dan veertien dagen op de Noordzee heeft rondgedreven op de kruispost, moet daarna naar Delfzijl om te bunkeren. De bemanning gaat van boord. De mensen, die dan de komende veertien dagen dienst doen, zitten dan al

De loodsjol met daarin de loods wordt aan boord van de Castor gehesen.

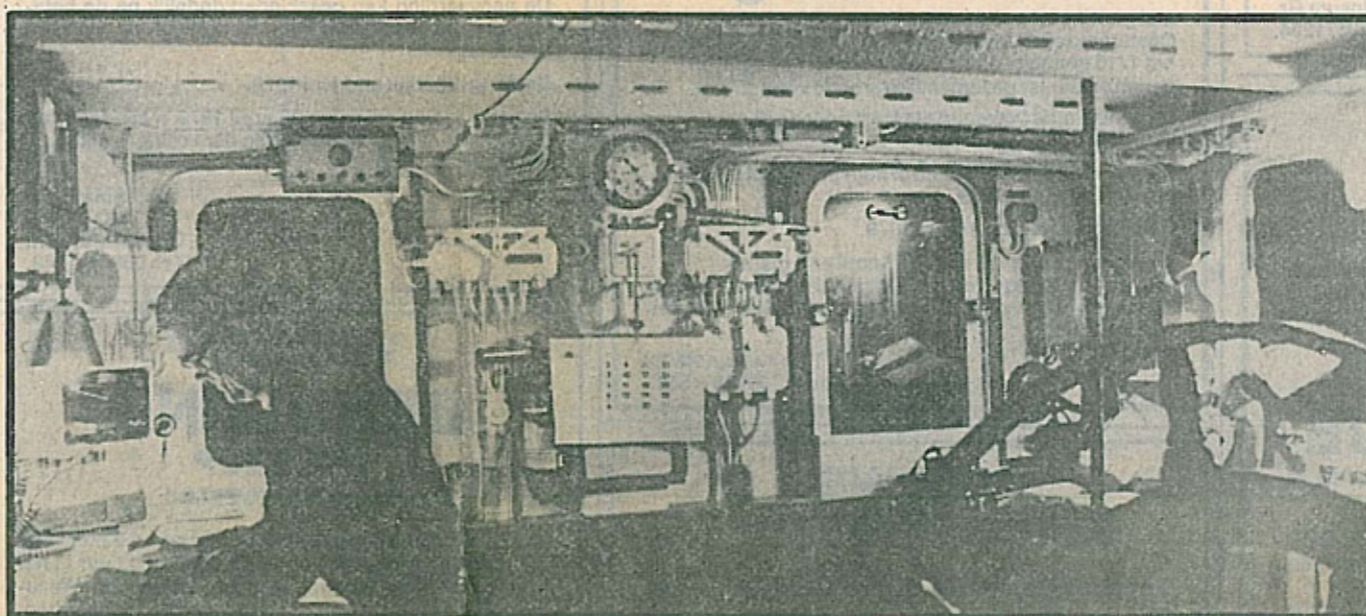
aan boord van de Castor en stappen de volgende dag over. De Castor vertrekt dan weer naar de thuishaven Delfzijl. De accommodatie aan boord van de Castor is volgens de bemanning en de loodsen niet om over te juichen. Iets wat schijnbaar aan boord van een Panamees schip ook nog wel eens voorkomt. De Castor heeft een vaste bemanning van 21 mensen. Veertien dagen blijven ze aan boord en zien niets anders dan de zee, schepen en de vertrekkende en komende loodsen. Het is een soort wachtlokaal voor loodsen die uit Delfzijl een schip naar zee loodsen. Eenmaal „buiten“ stappen ze over in de loodsjol, die ze naar de Castor of Capella brengt. Daar is het wachten op een schip, dat met behulp van een loods naar de haven van Delfzijl wordt gebracht. De vaste bemanning van de loodsboot is verdeeld in twee ploegen. Zes uur werken, zes uur slapen. Die nacht om twaalf uur komt de nieuwe ploeg op.

Rustig

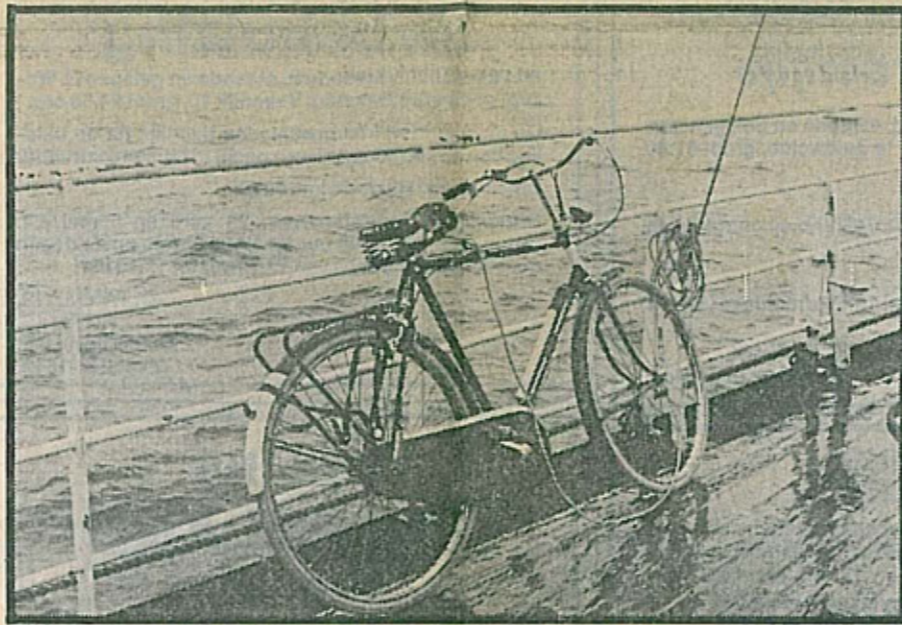
Het is die nacht rustig op de brug. Waarnemend gezagvoerder Arend de Zeeuw moet tot vier uur wachtlopen. Bijgestaan door een matroos, die om het uur wordt afgelost. Voorin de stuurhut staat het grote stuurwiel. Ernaast de keurig gepoetste koperen telegraaf en het kompas. Links van de stuurhut de radar. De brug wordt alleen verlicht door een koperen lampje boven de tafel met het logboek en de agenda. Vier uur van te voren moeten de schepen bij het loodswezen aankondigen, of ze een loods aan boord willen. Het wordt bijgehouden in de agenda. Aan één van de wanden hangt een houten rek met bordjes met de namen van de loodsen. Degene die onderaan staat, gaat het eerste van boord. Arend de Zeeuw staart over de pikdonkere zee en trekt aan zijn sigaret. „Het is extreem rustig vannacht. We hebben wel eens wachten gehad, dat er zeventien schepen beloodt moesten worden. Een record. Nu gaat de tijd wel langzaam. Elk uur een schip is veel leuker. Dan heb je wat te doen. Het is nu maar afwachten en uitkijken“. Via de radio zijn gesprekken tussen andere schepen hoorbaar. Voor de rest blijft het stil.

Dobbert

Het schip ligt niet voor anker, maar dobert maar wat rond. „Dat is voor de veiligheid“, had Peter Richters mij 's middags al verteld. „Lig je voor anker en er komt een schip recht op je af, dan kun je moeilijk uitwijken. Dat lukt nu wel. De schepen komen allemaal zo dicht mogelijk bij ons in de buurt, om de loods op te pikken“. Soms wordt de motor van het schip gestart, als de Castor te veel is afgedreven. Voordat Arend de Zeeuw zijn wacht moet lopen, heeft hij anderhalf uur geslapen. „Je pikt alle uurtjes mee om even een tukje te doen. Versnipperd slapen noem ik het altijd. Je bent eraan gewend en het kost mij geen moeite“. De matroos staat bij het raam en tuurt naar buiten. Het ene ogenblik licht het schip met de kop tegen de wind in, dan rollen weer de golven midscheeps tegen de Castor. De wind wakkert aan. Het schommelen neemt toe. Mijn maag komt in opstand. Ik loop naar de reling en staar in de zwarte golven met hun witte koppen. Twee keer achterelkaar ga ik over mijn nek. Daar zou het die nacht niet bij blijven. Ik voel mij hondsberoerd en zou wel naar de wal willen zwemmen. Adviezen als twee pilsjes drinken of een stuk brood eten, sla ik af. Alleen de gedachte al aan een slok bier doet mij kotsen. De zeven mensen van de vaste bemanning, die de nacht wachtlopen, vermaken zich met het kijken naar de televisie. Enkelens liggen op een bank. Velen benutten de nacht voor het beoefenen van hun hobbies. Postzegels verzamelen, houtsnijden of het

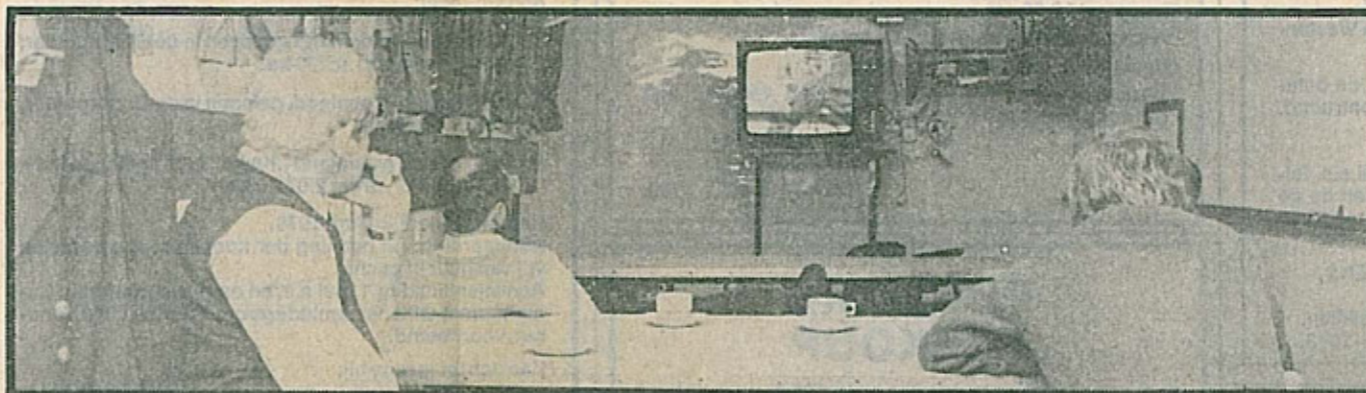
De stuurhut wordt alleen verlicht door een koperen lampje boven de tafel met het logboek en de agenda.

Aan de reling staat een fiets vastgesjord. In de avonduren wordt hij opgeknapt.

Het rekje met de bordjes. Daarop de namen van de loodsen.

In het loodsverblijf kijkt men naar de televisie om de tijd te doden.

repareren van een fiets, die vanaf de wal wordt meegenomen. Er staat er één met touwen aan de reling vastgesjord. Afen toe komen de mannen van de nachtploeg in actie, als er een loods van een schip wordt gehaald. Die nacht moet Harm Luining om één uur van boord van een kustvaarder.

Twee matrozen stappen in de loodsjol, die aan de zijkant van de boot in de kabels hangt. Koko klimt in de kraan, de andere matrozen bedienen enkele touwen en enkele seconden later verdwijnt de jol in de diepte. Een paar minuten later stampt het kleine bootje op de golven van de Noordzee en stapt loods Luining van de touwladder aan boord. Dan wordt de jol aan boord van de Castor gehesen en is het weer rustig. De nachtploeg kijkt verder naar de televisie.

Gewend

Zes uur op, zes uur af. Matroos Jan Fekkes: „Je raakt eraan gewend en weet niet beter. Twee weken draai je dezelfde diensten. Je vermaakt je wel. Op de andere boot is een filmzaal. Voor de nachtploeg is er video. Voor de rest benut je de uurtjes die je tussendoor hebt om wat bij te slapen“. Je went eraan of je weet niet beter. Een kreet die we vaak horen aan boord van de

Castor. Enkelens proberen een baan aan de vaste wal te krijgen. Het knapt vaak af op het salaris. In het loodsverblijf is het in de loop van de avond wat voller geworden. Een aantal loodsen is aan boord gekomen. Er wordt gepraat over het loodswezen en ze nemen elkaar in de maling. Het is het „sociale uurtje“. Over enkele jaren moeten ze gastankers naar binnen loodsen. Een extra verantwoordelijk karwei? Cees Baalbergen: „Zo zie ik het niet.“ Peter Richters denkt er net zo over. Hij: „We gaan met twee loodsen aan boord. De ene houdt de navigatie in de gaten, de andere de aanwijzingen die we van de wal krijgen. Er wordt in talloze commissies nog over gepraat. Maar het binnenbrengen van een kleine kustvaarder is een net zo'n verantwoordelijk karwei als het binnenloodsen van een tanker geladen met vloeibaar aardgas. Neem nu een lege kustvaarder. Die kan ook raar tekeer gaan en dan moet je ook maar zorgen dat het schip heelhuids binnenkomt“. Cees Baalbergen gaat naar zijn kooi. Hij staat als eerste op de lijst en gaat daarom met het eerste schip dat een loods nodig heeft weer richting Delfzijl. Enkele uren daarvoor heeft hij de nodige

lichaamsbeweging opgedaan door over het achterdek heen en weer te lopen. „Dat doen we als loods wel vaker. Hier is de lucht nog schoon en zie je geen auto's om je heen. Anders krijg je veel te weinig beweging“. Twintig stappen heen, twintig stappen terug, aan bakboord en dan weer aan stuurboord. En steeds de zee om je heen. Verveelt het niet? „Nee hoor, een beetje naar de schepen kijken“.

Het wordt rustig op de Castor. De mannen, die tot twaalf uur dienst hebben gedaan, kruipen in hun kooien. De rest vermaakt zichzelf, bakt in de kombuis een eitje of maakt een prak klaar. Daarnaast is er koffie. De overige loodsen gaan ook slapen. Iedereen heeft een vaste slaapplek. Ze

hopen allemaal op een boerenacht. Tot een uur of zeven in de ochtend doorslapen. Maar meestal komt er niet zoveel van. „Het is een utopie“, zegt Peter Richters.

's Nachts

Loods Leendert Cazemier: „Het grootste gedeelte van ons werk speelt zich 's nachts af. De meeste kapiteins willen vroeg in de ochtend afmeren. Dan kunnen de schepen overdag gelost worden en varen ze 's avonds weer uit“.

De meeste loodsen vinden het niet zo'n punt om 's nachts in touw te zijn. Ze hebben op de grote vaart gezeten en waren dan maanden van huis. Nu zijn ze tenminste regelmatig bij hun gezin. Ze werken acht dagen en hebben vervolgens zes dagen vrij. Tussendoor slapen ze tijdens de acht dagen wel eens een nachtje thuis. Maar het zit er ook in, dat ze uit hun bed worden gebeld, omdat er 's nachts een schip uit de haven van Delfzijl vertrekt.

Peter Richters: „Als je af en toe tussendoor even slaapt, red je het wel“. Vroeg in de ochtend stappen we aan boord van de loodsjol. De zee is vrij hobbelig. Nog wat onvast sta ik op de benen. Eenmaal in de loodsjol is het wele gevoel in de maag verdwenen. We gaan aan boord van de Belgische sleepboot Scaldis. Matroos Ton Wildeman stuurt de jol tot vlakbij de sleepboot. Loods Leendert Cazemier stapte als eerste aan boord. Met een snelle sprong staan wij ook op de sleepboot. Aan het roer staat een slaperige Peruaan.

Leendert Cazemier trekt zijn jas uit. Blindelings geeft hij de roerganger aanwijzingen. Langzaam stomen we op naar de haven van Delfzijl. Afen toe kijkt loods Cazemier even op de radar. We varen de monding van de Westereems binnen.

„Je kunt natuurlijk het traject als loods wel dromen. Eentong is het niet. Het schip, de mensen en de omstandigheden zijn steeds weer anders. Je bent als loods helemaal vrij. Niemand kijkt je op de vingers. Dat is het mooie van dit beroep. Nee, een loods kun je bestial niet vergelijken met een buschauffeur. Het is steeds weer anders. En dat onregelmatige deert mij niet“. Even daarna zit Leendert Cazemier achter een uitsmijter in de stuurhut. Hij blijft op zijn post.

Bier

Als we bijna in de haven zijn, brengt de kapitein enkele flessen bier naar de stuurhut. Het is een soort traditie. Aan boord van een Russisch schip krijgt de loods in de haven Wodka. Zo zijn er meer tradities aan boord van de loodsboot, die echter langzaam uitsterven. De ene avond drinkt men koffie. De volgende avond kan men kiezen tussen koffie en chocolademelk. Poeroet noemen ze het 's Morgens meer de sleepboot af in de haven van Delfzijl. De Belgische kapitein heeft zelf het stuurwiel in handen. Leendert Cazemier: „Je moet in dit vak ieder in zijn waarde laten. Is de kapitein zenuwachtig, dan neem je het roer over“. Vierhonderd gulden zijn de kosten van het beloodsen van deze sleepboot. Leendert Cazemier vult een formulier in. We lopen naar het kantoor van het loodswezen. Cazemier gaat naar huis. Het zit er in dat hij over enkele uren weer uitvaart richting Castor. Als het meezit een boerenacht, anders maar weer in actie. „Het is elke keer weer anders“.

ARNOLD WIELENGA

dagweek